

Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»

Навчально – науковий інститут економіки

Фінансово-економічний факультет

Кафедра обліку і аудиту

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

кваліфікаційної роботи ступеню **бакалавра**
(бакалавра, магістра)

студента Тупотіна Олександра Андріївна
(ПІБ)

академічної групи 071-18зск-1
(шифр)

спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
(код і назва спеціальності)

за освітньо-професійною програмою «Облік і аудит»
(офіційна назва)

на тему: «Облік і контроль операцій з виробничими запасами (на прикладі
ДП «СЕЛИДІВВУГІЛЛЯ» ВП «Шахта «Котляревська»)»

(назва за наказом ректора)

	Прізвище, ініціали	Оцінка	Підпис
Керівник роботи	Пашкевич М.С.		
Рецензент			
Нормоконтроль	Пашкевич М.С.		

Дніпро

2021

ЗАТВЕРДЖЕНО:

завідувач кафедри

обліку та аудитуПашкевич М.С.

(прізвище, ініціали)

«__» _____ року

ЗАВДАННЯ**на кваліфікаційну роботу
ступеню роботи ступеню бакалавра****(бакалавра, магістра)****Студенту Тупотіной О.А. академічної групи 071-18зск-1**

(прізвище та ініціали)

(шифр)

спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

(код і назва спеціальності)

за освітньо-професійною програмою «Облік і аудит»

(офіційна назва)

на тему:**«Облік і контроль операцій з виробничими запасами (на прикладі ДП****«СЕЛИДІВВУГІЛЛЯ» ВП «Шахта «Котляревська»»**

затверджену наказом ректора НТУ «Дніпровська політехніка» від _____

№ _____

Розділ	Зміст	Термін
1	ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ДП «СЕЛИДІВВУГІЛЛЯ» ВП «ШАХТА «КОТЛЯРЕВСЬКА» В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ	20.04.21 – 05.05.21
2	ОБЛІК ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА ДЕРЖАВНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ	06.05.21- 22.05.21
3	АУДИТ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА ДЕРЖАВНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ	23.05.21- 06.06.21

Завдання видано

(підпис керівника)

Пашкевич М.С.

(прізвище, ініціали)

Дата видачі 20.04.2021 р.Дата подання до екзаменаційної комісії 07.06.2021 р.**Прийнято до виконання**

(підпис)

Тупотіна О.А.

(прізвище, ініціали)

РЕФЕРАТ

Пояснювальна записка: 45 стр., 6 рис., 5 табл., 1 додаток, 17 джерел.

ОБЛІК, ВИРОБНИЧІ ЗАПАСИ, МЕТОДИ СПИСАННЯ, ПЕРВІСНА ВАРТІСТЬ, КОНТРОЛЬ, АНАЛІЗ

Об'єкт розроблення – господарські операції з виробничими запасами ДП «СЕЛИДІВВУГІЛЛЯ» ВП «Шахта «Котляревська».

Мета роботи – дослідження і узагальнення теоретичних та практичних аспектів обліку й контролю операцій з виробничим запасами.

Визначено економічну сутність запасів та їх класифікацію. Окреслені теоретичні проблеми обліку виробничих запасів та напрямки їх вирішення. Визначено економічну сутність виробничих запасів. Продемонстровано документування господарських операцій з руху виробничих запасів. Проведено аналіз нормативно – правової бази дослідження та послідовності проведення контролю запасів. Складено програму контролю виробничих запасів. Надано оцінку системи внутрішньогосподарського контролю виробничих запасів. Надано пропозиції щодо удосконалення обліку і контролю операцій з виробничими запасами.

Практична значимість кваліфікаційної роботи полягає в тому, що отримані висновки спрямовані на удосконалення системи обліку та контролю операцій з виробничими запасами відповідно до сучасних умов господарювання. Надані пропозиції з удосконалення обліку і аудиту виробничих запасів можуть знайти своє практичне застосування на ДП «СЕЛИДІВВУГІЛЛЯ» ВП «Шахта «Котляревська».

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1 ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ДП «СЕЛИДІВВУГІЛЛЯ» ВП «ШАХТА «КОТЛЯРЕВСЬКА» В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ	7
1.1. Характеристика діяльності державного підприємства	7
1.2. Аналіз ефективності використання основних засобів державним підприємством	10
1.3 Запаси: сутність та класифікація	15
Висновки до розділу 1	17
РОЗДІЛ 2 ОБЛІК ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА ДЕРЖАВНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ	18
2.1. Документальне оформлення операцій з виробничими запасами	18
2.2 Облік надходження запасів	20
2.3 Облік вибуття запасів	22
Висновки до розділу 2	26
РОЗДІЛ 3 АУДИТ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА ДЕРЖАВНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ	28
3.1. Мета та завдання аудиту виробничих запасів на державному підприємстві	28
3.2. Програма аудиту виробничих запасів	31
3.3 Результати аудиту виробничих запасів на державному підприємстві	33
Висновки до розділу 3	37
ВИСНОВКИ	39
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	43
ДОДАТКИ	46

ВСТУП

Сьогодні виробництво, не можливе без конкурентоспроможної продукції, яку реалізують на зовнішніх і внутрішніх збутових ринках. Для безперервного здійснення виробничого процесу потрібна достатня кількість виробничих запасів, які є однією з важливих частин активів підприємства.

Для того, щоб вирішити проблему ефективного розвитку та зростання виробничого потенціалу державних підприємств потрібно створити систему управління виробництвом. Головним атрибутом в її основі має бути формування інформації про виробничі запаси підприємства.

Проблема обліку та контролю запасів на підприємствах є досить актуальною, оскільки важливим є питання щодо вирішення пристосування сучасної системи обліку виробничих запасів до вимог оптимізації, оперативності та достовірності надання інформації. Практичні аспекти та шляхи вдосконалення обліку виробничих запасів досліджували: Дношевна О.О. [1], Кононенко В. А., Цупаленко Ж. П. [2], Бержанір І.А., Демченко Т.А., Кістол А. А. [3], Єрмоленко Г. С., Шумляєв Б.О. [4]. Питання внутрішнього контролю за операціями з запасами досліджували: Меліхова Т. О., Федоров І.О. [5], Ворхлік В. Р. [6] та інші.

Метою роботи є дослідження і узагальнення теоретичних та практичних аспектів обліку й контролю операцій з виробничим запасами.

Відповідно до поставленої мети, завданнями дослідження є:

- надати загальну характеристику діяльності філії «ДП «СЕЛИДІВВУГІЛЛЯ» ВП «Шахта «Котляревська»;
- визначити економічну сутність запасів та їх класифікацію;
- окреслити проблеми обліку виробничих запасів та напрямки їх вирішення;
- показати документування господарських операцій з руху виробничих запасів;
- навести методику обліку надходження та вибуття запасів та МШП;

- провести аналіз нормативно – правової бази дослідження та послідовності проведення контролю запасів;

- дати оцінку системи внутрішньогосподарського контролю виробничих запасів.

- надати пропозиції щодо удосконалення обліку і контролю операцій з виробничими запасами.

Предметом дослідження кваліфікаційної роботи є операції державного підприємства з виробничими запасами.

Об'єкт дослідження кваліфікаційної роботи – система обліку і контролю виробничих запасів на «ДП «СЕЛИДІВВУГІЛЛЯ» ВП «Шахта «Котляревська».

Для забезпечення досягнення поставленої мети кваліфікаційної роботи використовувалися такі методи дослідження: теоретичного узагальнення, дедукції та індукції, аналогії, аналізу і синтезу.

Практична значимість кваліфікаційної роботи полягає в тому, що отримані висновки спрямовані на удосконалення системи обліку та контролю виробничих запасів державного підприємства відповідно до сучасних умов господарювання. Надані пропозиції з удосконалення обліку і контролю операцій з виробничими запасами можуть знайти своє практичне застосування на «ДП «СЕЛИДІВВУГІЛЛЯ» ВП «Шахта «Котляревська».

РОЗДІЛ 1
ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ
ДП «СЕЛИДІВВУГІЛЛЯ» ВП «ШАХТА «КОТЛЯРЕВСЬКА» В
СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

1.1. Характеристика діяльності державного підприємства

ДП «Селидіввугілля» засновано на державній власності відповідно до наказу Міністерства вугільної промисловості України від 25.02.2003 року № 96 та належить до сфери управління Міністерства енергетики та вугільної промисловості України.

Підприємство створене з метою видобутку рядового вугілля марок Г та ДГ. Інші види діяльності підприємства показані на Рис.1.1:

Рис. 1.1. Види діяльності ДП «Селидіввугілля»

Станом на 01.01.2021 року до структури державного підприємства входять відокремлені підрозділи:

- Шахта «Новгородівська»;
- Шахта «Котляревська»;
- Шахта «Україна»;

- Шахта «Курахівська»;
- Автобаза;
- Вуглезбут;
- Управління постачання;
- Технічний контроль якості вугілля;
- Охорона.

ДП «Селидіввугілля» реалізовує вугілля ДП «Вугілля України» та ДП «Держвуглепостач».

Підприємство веде самостійний баланс, має поточні та вкладні (депозитні) рахунки в установах банків, печатку зі своїм найменуванням та зображенням фірмового знаку, а також знак для товарів і послуг, штапи, фірмові бланки та інші реквізити.

ДП несе відповідальність за своїми зобов'язаннями в межах належного йому майна згідно із чинним законодавством. Також, ДП не несе відповідальність за зобов'язаннями держави та Уповноваженого органу управління. В свою чергу держава та Уповноважений орган управління не несуть відповідальність за зобов'язання підприємства.

ДП «Селидіввугілля» має право укладати договори, набувати майнові та особисті немайнові права, нести обов'язки, бути позивачем, відповідачем і третьою особою в будь-якій судовій інстанції.

Майно підприємства становлять основні фонди, інші необоротні та оборотні активи, вартість яких відображається у самостійному балансі підприємства. Майно ДП є державною власністю і закріплюється за ним на праві господарського відання, підприємство володіє, користується та розпоряджається майном.

Для забезпечення діяльності ДП формується статутний капітал. Зареєстрований (статутний) капітал формується за рахунок вартості майна, переданого підприємству Уповноваженим органом управління. Зареєстрований (пайовий) капітал ДП «Селидіввугілля» становить 274781,0 тис. гривень.

Основним джерелом доходу ДП та його відокремлених підрозділів є реалізація вугільної продукції. Реалізація здійснюється за договорами, які укладаються ДП «Селидіввугілля» з покупцями (Операторами Оптового ринку вугільної продукції України та іншими юридичними особами).

Протягом 2018-2020 років ВП «Шахта «Котляревська» реалізовувало вугілля стороннім фізичним та юридичним особам за ціною меншою ніж собівартість, що представлено на Рис.1.2:

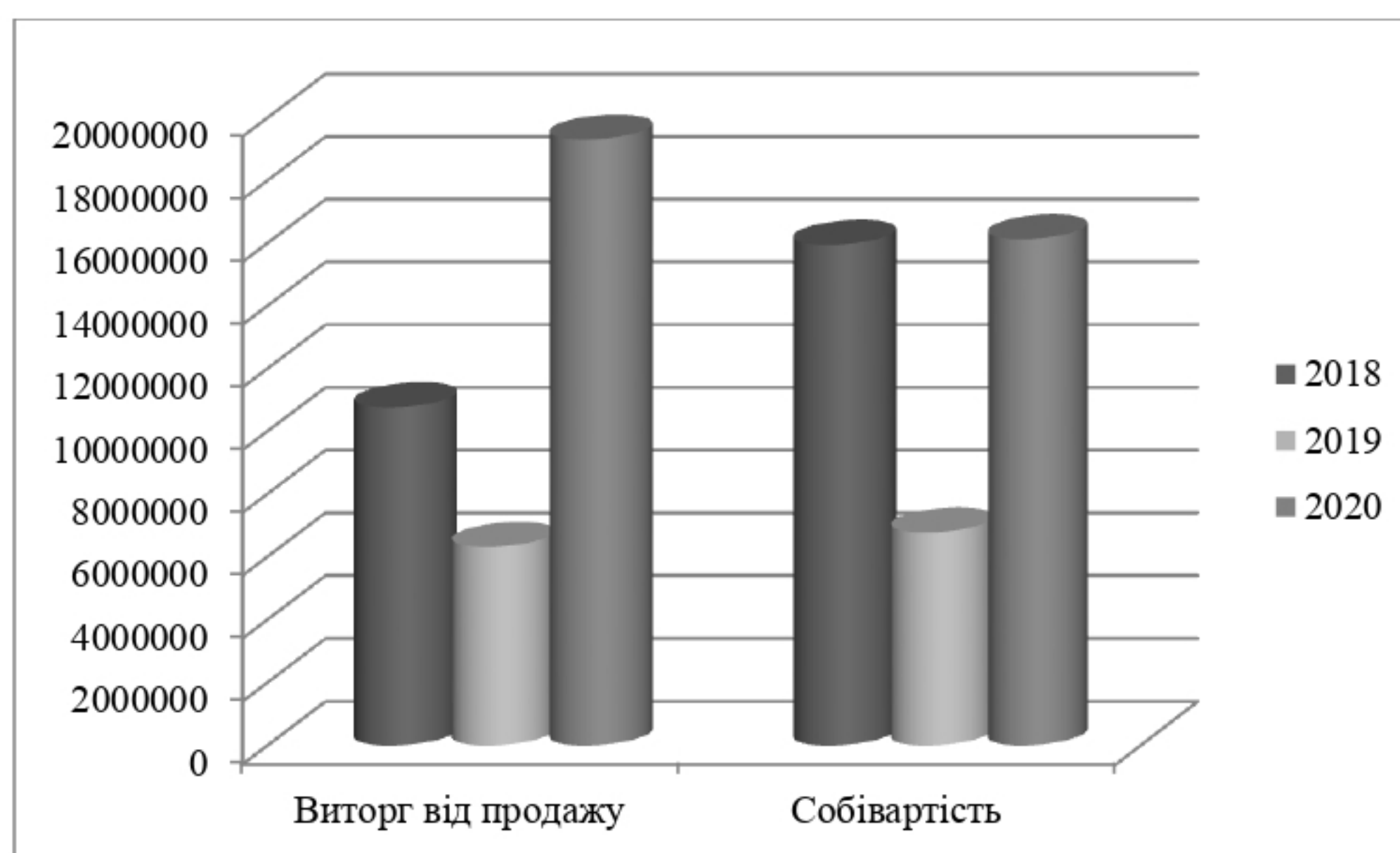

Рис. 1.2. Виторг та повна собівартість вугілля ВП «Шахта «Котляревська» за 2018 – 2020 рр.

Таким чином, втрачені доходи від продажу вугілля за 2018 рік складають 5185971,62 грн, втрачені доходи за 2019 рік складають 463453,51 грн, за 2020 рік – 16127305,34 грн. Загальна сума втрачених доходів (вигід) ВП «Шахта «Котляревська» за період 2018-2020 рік складає 21776730,47 грн.

Внаслідок прийняття неефективних управлінських рішень з боку керівників з 2018 по 2020 року допущено факти закупівлі товарів та послуг для ДП «Селидіввугілля» за значно завищеними цінами, що призвело до непродуктивних витрат на загальну суму понад 153 млн грн, які в подальшому включені до собівартості вугільної продукції.

Отже, протягом останніх трьох років ДП «Селидіввугілля» не виправдала мети свого існування і стабільно працювала в збиток.

1.2 Аналіз ефективності використання основних засобів державним підприємством

За 2018 – 2020 рр. ДП «Селидіввугілля» та його відокремлені підрозділи внаслідок продажу вугілля операторам оптового ринку за ціною нижчою від собівартості втратило доходи на загальну суму 1,6 мільярдів гривень.

За цей самий період внаслідок реалізації ДП «Селидіввугілля» продукції стороннім фізичним та комерційним особам за ціною нижче від собівартості, втрачені доходи зафіксовані на позначці 379,4 мільйонів гривень.

Зафіксована тенденція до зменшення обсягів видобутку вугілля внаслідок відсутності дозволів на розробку нових родовищ та обмаль коштів на їх освоєння.

Оцінка ефективності управління за фінансовими коефіцієнтами у досліджувальному періоді має значення (-1), що свідчить про незадовільний рівень управління. За результатами проведеного попереднього аналізу основних фінансових показників діяльності за 2018-2020 роки встановлено збитковість діяльності ДП, стабільне погіршення основних фінансово-економічних показників, що свідчить про падіння ділової активності Підприємства.

Підвищення ефективності використання основних виробничих фондів на підприємстві є важливим резервом підвищення ефективності діяльності самого виробництва, що полягає в досягненні найбільших результатів при відповідному рівні розвитку продуктивних сил порівняно з витратами праці, використаними на створення суспільного продукту.

Вирішення проблеми підвищення ефективності використання основних фондів – це одне з основних завдань діяльності підприємств, від

результату якого залежить фінансовий стан та конкурентоспроможність підприємства. Напрями підвищення ефективності використання основних фондів повинні визначатися існуючим станом підприємства, зумовленим впливом зовнішніх і внутрішніх факторів середовища функціонування.

Наведемо на Рис.1.3 структуру основних засобів:

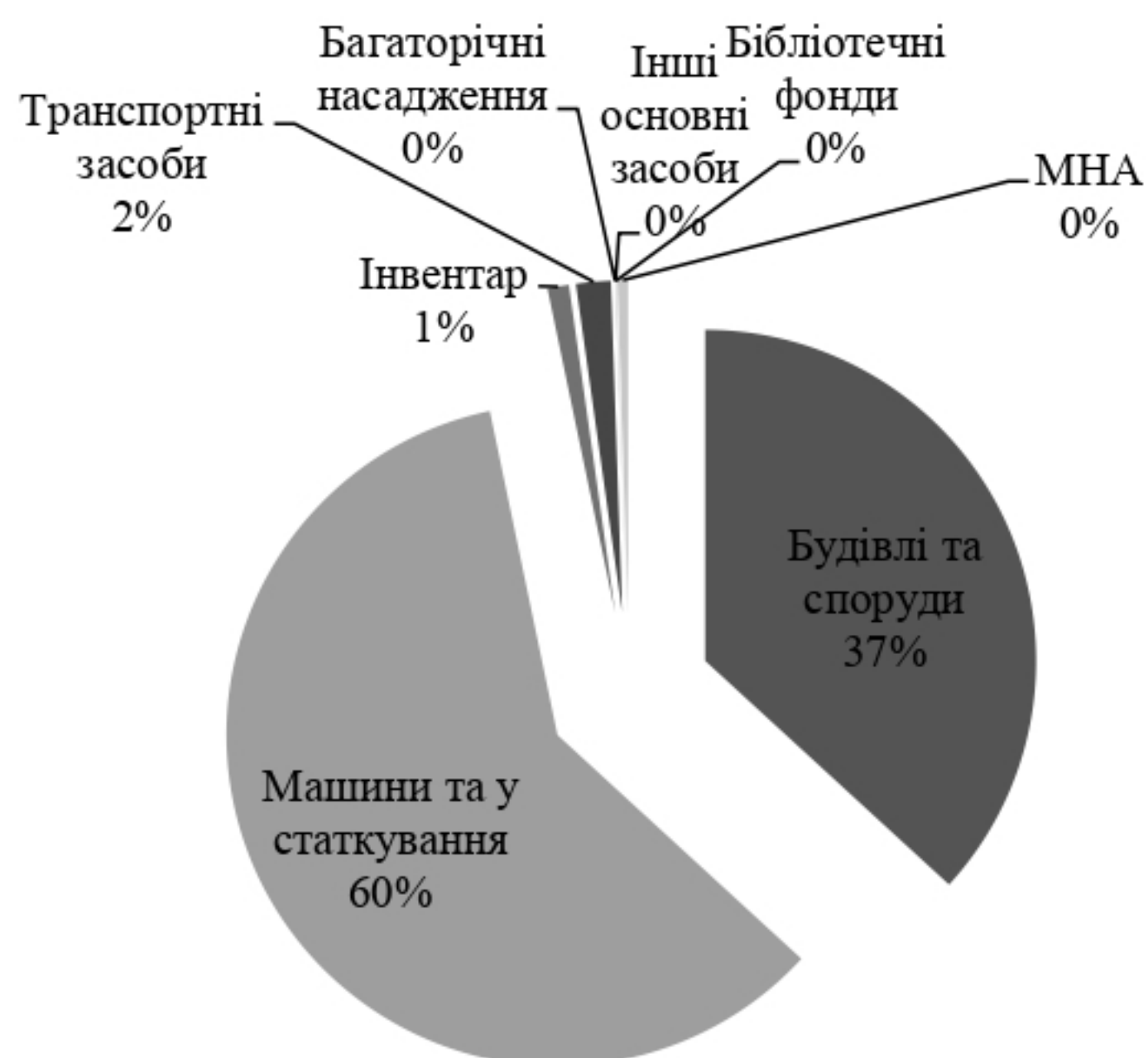

Рис. 1.3 Структура основних засобів «ДП «СЕЛИДІВВУГІЛЛЯ» ВП «Шахта «Котляревська»

Найбільшу питому вагу в структурі основних засобів займає група «Машини та устаткування». За певний відповідний період відбулися зміни у наявності та структурі основних засобів. Загальна сума зменшилась на 242 тис. чи на 1 %.

Технічний стан основних засобів характеризується ступенем їх зношеності, оновлення, вибуття, віковим станом обладнання. Наведемо у Таблиці 1.1 коефіцієнтний аналіз про рух та технічний стан основних засобів:

Таблиця 1.1

Коефіцієнтний аналіз про рух та технічний стан основних засобів

Найменування показника	2019 р.	2020 р.	Відхилення
Коефіцієнт оновлення	0,04	0,02	-0,02
Термін поновлення, років	25,9	40,3	14,4
Коефіцієнт вибуття	0,04	0,02	-0,02
Коефіцієнт приросту	0	0,01	0,01
Коефіцієнт зносу	0,68	0,7	0,02
Коефіцієнт придатності	0,31	0,3	-0,01

Коефіцієнтний аналіз свідчить про те, що протягом аналізованого періоду технічний стан основних засобів на підприємстві не змінився, не відбувається оновлення основних засобів, що стримує зріст економічної ефективності основних засобів.

Найбільш узагальнюючим показником ефективності використання основних засобів є фондорентабельність. Її рівень залежить не тільки від фондоддачі, але і від рентабельності продукції.

Фондорентабельність – це співвідношення прибутку від основної діяльності до середньорічної вартості основних засобів. Згідно техніко-економічних показників виробництва за 2019-2020 роки прибуток від основної діяльності шахти відсутній [7].

Фондорентабельність має стабільно від'ємне значення, оскільки ВП «Шахта «Котляревська» працює у збитковому режимі. Це свідчить про неефективне використання підприємством основних засобів.

Крім того, дослідженням встановлено, що протягом 2019-2020 років шахтою придбалось обладнання, яке не експлуатується у виробничому процесі державного підприємства на загальну суму 274980 грн.

1.3 Запаси: сутність та класифікація

Для здійснення виробничо-господарської діяльності підприємствами всіх форм власності та галузей економіки використовуються товарно-виробничі запаси, які є найбільш важливою і значною частиною активів підприємства. Вони займають особливе місце у складі майна та домінуючі позиції у структурі витрат підприємств різних сфер діяльності. Товарно-виробничі запаси є складовою частиною групи матеріальних ресурсів, які формують економічні (виробничі) ресурси. Товарно-виробничі запаси у складі економічних ресурсів можна представити у вигляді (Рис.1.4.):

Рис.1.1. Класифікація економічних ресурсів [8]

Розглянемо термін «запаси», який згідно з П(С)БО 9 «Запаси» [9] об'єднує основні складові оборотних матеріальних активів. Використання цього терміну викликає певні протиріччя, які пов'язані із його тлумаченням в обліковій літературі. Так більшість авторів під терміном «запаси» розуміють резерв матеріальних ресурсів, які не використовуються в поточній діяльності підприємства і призначені для забезпечення безперервності процесу

виробництва, зберігання на випадок необхідності. Тобто поняття «запаси» є досить специфічним. Не дивлячись на те, що термін «товарно-виробничі запаси» є найбільш прийнятним у застосуванні термін «запаси» набув широкого вжитку.

Запаси – це оборотні активи підприємства, які використовуються переважно в одному операційному циклі діяльності підприємства або в період одного року.

Запаси становлять основу готової продукції та сприяють процесу її виготовлення або поліпшують властивості готової продукції.

Методологічні засади формування інформації про визнання, оцінку запасів та їх розкриття у фінансовій звітності визначено у П(С)БО 9 «Запаси» [9]. Згідно П(С)БО 9 запаси – це активи які:

- зберігаються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності (товари, готова продукція);
- перебувають у процесі виробництва з метою дальшого продажу продукту виробництва (незавершене виробництво);
- зберігаються для споживання під час виробництва продукції та надання послуг, а також для управління підприємством (сировина, основні і допоміжні матеріали).

Норми П(С)БО 9 «Запаси» не поширюються на такі запаси:

1. Незавершені роботи за будівельними контрактами, включаючи контракти з надання послуг, що безпосередньо пов'язані з ними;
2. Фінансові активи (цінні папери, що утримуються з метою продажу тощо);
3. Молодняк тварин і тварин на відгодівлі, продукцію сільського і лісового господарства, корисні копалини, якщо вони оцінюються за чистою вартістю реалізації.

З метою обліку запаси групують так:

- сировина, основні та допоміжні матеріали, комплектуючі вироби та інші матеріальні цінності, що призначені для виробництва продукції,

виконання робіт і надання послуг, обслуговування виробництва і адміністративних потреб;

- готова продукція, виготовлена на підприємстві, призначені для продажу. При цьому вона має відповідати технічним і якісним характеристикам, що передбачаються договором чи іншим нормативно-правовим актом;

- товари у вигляді матеріальних цінностей, які придбані та зберігаються на підприємстві з метою подальшої реалізації;

- малоцінні і швидкозношувані предмети, які використовуються не більше одного року чи нормального операційного циклу, якщо він більше одного року;

- молодняк тварин і тварин на відгодівлі, продукція сільського і лісового господарства;

- незавершене виробництво у вигляді незавершеної обробки і складання деталей, вузлів, виробів і незавершених технологічних процесів.

Місце товарно – виробничих запасів у складі економічних ресурсів наведено на Рис.1.2:

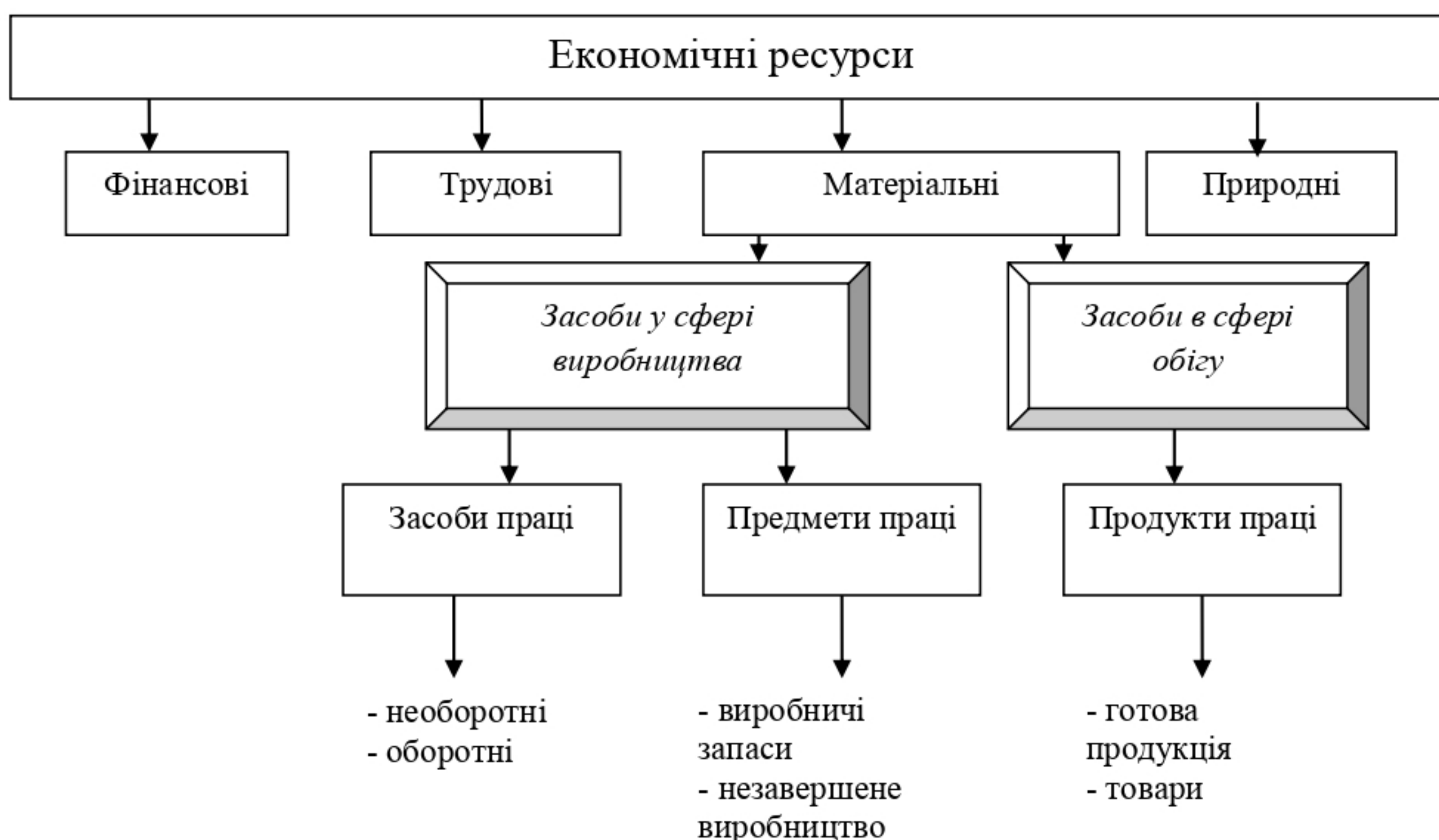

Рис.1.2. Місце товарних і виробничих запасів у складі економічних ресурсів

Якщо підприємство фактично отримало запаси, але не отримало документів постачальника на ці запаси, то воно може визнати їх за балансом за таких умов [9]:

- їх постачання передбачене раніше укладеними угодами;
- кількість і якість отриманих запасів задовольняє покупця;
- покупець може здійснити достовірну оцінку запасів.

Отже, підприємство включає до складу залишків запасів:

- власні запаси, що перебувають на складах, у магазинах, виробничих цехах, які повністю ним контролюються;
- власні запаси, що перебувають на складах, контроль над якими обмежений;
- запаси в дорозі, щодо яких за умовами укладених договорів підприємству, перейшло право власності;
- невідфактуровані поставки.

Висновки до розділу 1

Дослідження особливостей функціонування ДП «СЕЛИДІВВУГІЛЛЯ» ВП «Шахта «Котляревська» в сучасних умовах господарювання дозволило зробити наступні висновки:

1. Основним джерелом доходу ДП та його відокремлених підрозділів є реалізація вугільної продукції. Реалізація здійснюється за договорами, які укладаються ДП «Селидіввугілля» з покупцями (Операторами Оптового ринку вугільної продукції України та іншими юридичними особами). Протягом 2018-2020 років ВП «Шахта «Котляревська» реалізовувало вугілля стороннім фізичним та юридичним особам за ціною меншою ніж собівартість.

2. Внаслідок прийняття неефективних управлінських рішень з боку керівників з 2018 по 2020 року допущено факти закупівлі товарів та послуг для ДП «Селидіввугілля» за значно завищеними цінами, що призвело до непродуктивних витрат на загальну суму понад 153 млн грн, які в подальшому включені до собівартості вугільної продукції.

3. Коефіцієнтний аналіз свідчить про те, що протягом аналізованого періоду технічний стан основних засобів на підприємстві не змінився, не відбувається оновлення основних засобів, що стримує зріст економічної ефективності основних засобів.

4. ДП включає до складу залишків наступні запаси: власні запаси, що перебувають на складах, у магазинах, виробничих цехах, які повністю ним контролюються; власні запаси, що перебувають на складах, контроль над якими обмежений; запаси в дорозі, щодо яких за умовами укладених договорів підприємству, перейшло право власності; невідфактуровані поставки.

РОЗДІЛ 2

ОБЛІК ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА ДЕРЖАВНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

2.1 Документальне оформлення операцій з виробничими запасами

Перелік первинних документів, якими найчастіше оформлюється надходження виробничих запасів У ДП «СЕЛИДІВВУГІЛЛЯ» ВП «Шахта «Котляревська», наведений у Таблиці 2.1:

Таблиця 2.1

Первинні документи з надходження виробничих запасів

№ форми	Назва форми	Призначення документа
М-1	Журнал обліку знаходження вантажів	Застосування для реєстрації транспортних документів, пов'язаних з отриманням вантажів із залізниць, водних шляхів та оприбуткуванням їх на склад підприємства. Призначений для контролю за надходженням та оприбуткуванням запасів та запису даних про оплату рахунку, відмову від акцепту тощо
М-2	Довіреність	Призначена для оформлення права окремої посадової особи виступати довіреною особою підприємства при отриманні запасів
М-3	Прибутковий ордер	Призначений для оприбуткування матеріалів, які надійшли на підприємство від постачальників або з переробки. Заповнюється при відсутності якісних та кількісних розбіжностей з документами постачальника, а також при оприбуткуванні запасів з переробки. Використовується для оперативного обліку надходження запасів
М-5 М-6	Товарно-транспортна накладна	Призначена для обліку поставок запасів та розрахунків за їх перевезення автомобільним транспортом. Використовується для кількісного та якісного обліку запасів
М-7	Акт про приймання матеріалів	Застосовується для оформлення приймання запасів, які мають кількісні та якісні розбіжності з даними супроводжуючих документів постачальника, а також при прийманні запасів, які надійшли без документів

Продовж. табл.2.1

М-10	Акт-вимога на заміну (додатковий відпуск) матеріалів	Заповнюється при разовому відпуску запасів для виробничих потреб
М-12	Накладна на внутрішнє переміщення матеріалів	Застосовується для обліку руху матеріалів всередині підприємства. Використовується для оперативного обліку на складах, аналітичного і синтетичного обліку руху запасів в бухгалтерії
М-13	Реєстр приймання-здачі документів	Оформлюється приймання-передача первинних документів. Складається в одному примірнику матеріально відповідальною особою і передається до бухгалтерії підприємства разом з первинними документами і необхідними додатками
М-14	Відомість обліку залишків матеріалів на складі	Складається на основі матеріальних звітів МВО і показує рух матеріальних цінностей на складі за день

Основні реквізити документів, які характеризують надходження виробничих запасів наведені в Таблиці 2.2:

Таблиця 2.2

Основні реквізити документів, які характеризують надходження виробничих запасів

Операції з надходження виробничих запасів	Основні реквізити, які характеризують надходження виробничих запасів
1. Придбання виробничих запасів у постачальника	Дата надходження, постачальник, склад, вид, операції
2. Придбання виробничих запасів підзвітними особами в порядку закупівлі дрібних партій за готівку	Вид операції, склад, постачальник (найменування, код), дата надходження
3. Оприбуткування виробничих запасів, виготовлених в цехах власного виробництва	Найменування, сорт, розмір, номенклатурний номер
4. Оприбуткування виробничих запасів від ліквідації основних засобів	Кількість (за документом, фактично), ціна (облікова) за одиницю, найменування
5. Внутрішнє переміщення (зі складу на склад)	Одиниця виміру (найменування, код)

Отже, рух запасів, тобто їх надходження, використання і вибуття, має оформлятися первинними документами. Типові форми таких документів затверджені Наказом № 193 [10]. Хоча підприємство може використовувати і самостійно розроблені форми, узявши за основу типові. При цьому потрібно пам'ятати, що самостійно розроблений первинний документ має містити всі обов'язкові реквізити, передбачені для первинного документа ст. 9 Закону № 996 [11] і Положенням № 88 [12].

2.2 Облік надходження запасів

На ДП «СЕЛИДІВВУГІЛЛЯ» ВП «Шахта «Котляревська» виробничі запаси можуть надходити від постачальників, підзвітних осіб, від ліквідації основних засобів та інших необоротних матеріальних активів.

Первинні документи, які надходять від постачальника:

- рахунок фактура;
- накладна, товарно – транспортна накладна;
- податкова накладна;
- платіжна вимога доручення;
- сертифікат якості, гарантійний талон тощо за необхідності.

Первинні документи, які заповнюються на підприємстві при отриманні запасів:

- акт про приймання матеріалів;
- прибутковий ордер;
- довіреність;
- товарно – транспортна накладна;
- акт про нестачі;
- комерційний акт;
- платіжна вимога – доручення або платіжне доручення.

З партією товару постачальник передає товарно – супроводжувальні документи, податкову накладну та платіжний документ.

Оприбуткування запасів на склад ДП «СЕЛИДІВВУГІЛЛЯ» ВП «Шахта «Котляревська» оформлює прибутковим ордером або актом про приймання. Якщо немає розбіжностей у кількості та якості отриманого товару з тим, що вказано в документах постачальника можна ставити штамп або робити напис «Оприбутковано в повному обсязі». Видані довіреності реєструються у журналі реєстрації довіреностей та довіреність залишається у постачальника.

Бухгалтер ДП «СЕЛИДІВВУГІЛЛЯ» ВП «Шахта «Котляревська», згідно з Робочим планом рахунків, обліковує виробничі запаси на активному рахунку 20 «Виробничі запаси», за дебетом відображає надходження запасів, за кредитом – вибуття [13].

Облік надходження виробничих запасів у бухгалтерських проведеннях наведені нижче у Табл. 2.3:

Таблиця 2.3

Відображення в обліку операцій з надходження запасів

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1	Оприбутковано виробничі запаси, які надійшли від постачальника	20 «Виробничі запаси»	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»
2	Оплачено витрати на транспортування виробничих запасів, які надійшли (витрати на транспортування включено до первісної вартості виробничих запасів)	20 «Виробничі запаси»	311 «Поточні рахунки в національній валюті»
3	Оприбутковано запаси, придбані підзвітною особою за грошові кошти	20 «Виробничі запаси»	372 «Розрахунки з підзвітними особами»
4	Оприбутковано виробничі запаси (або повернені з виробництва), виготовлені власними силами	20 «Виробничі запаси»	23 «Виробництво»
5	Оприбутковано виробничі запаси як внесок до статутного капіталу	20 «Виробничі запаси»	40 «Статутний капітал»

6	Оприбутковано безоплатно одержані виробничі запаси	20 «Виробничі запаси»	719 «Інші доходи від операційної діяльності»
7	Виявлено лишки запасів в результаті інвентаризації	20 «Виробничі запаси»	719 «Інші доходи від операційної діяльності»

При придбанні матеріальних активів (запасів, необоротних активів) та при оплаті робіт сторонніх організацій постачальникам сплачується, крім вартості цих активів чи послуг, податок на додану вартість (ПДВ). Цей податок встановлюється в розмірі 20 % до ціни реалізації продуктів (товарів, робіт, послуг) [14].

2.3 Облік вибуття запасів

Облік відпуску виробничих запасів на ДП «СЕЛИДІВВУГІЛЛЯ» ВП «Шахта «Котляревська» може набуватися з таких причин:

- відпуску у виробництво;
- списання у зв'язку з невідповідністю запасів до критеріїв визначення активів;
- списання у зв'язку із псуванням, розкраданням тощо;
- реалізація на сторону;
- передача до статутного капіталу іншого підприємства;
- безоплатна передача.

Вибуття запасів зі складу оформлюється такими первинними документами:

- накладна – вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів;
- видаткова накладна (на відпуск готової продукції та інших запасів стороннім організаціям);

- лімітно – заборна картка – документ на кілька відпусків матеріалів зі складу в цех у межах ліміту; якщо ліміт вичерпано і відбувається понадлімітний відпуск, лімітно – заборна картка перекреслюється по діагоналі червоною лінією [12].

Відображення в обліку операцій зі списання виробничих запасів показано в Таблиці 2.4:

Таблиця 2.4

Відображення в обліку операцій зі списання запасів

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
<i>Списання запасів, використаних для виробничих та адміністративних потреб</i>			
1	Відпущено зі складу виробничі запаси для виробництва продукції	23 «Виробництво»	20 «Виробничі запаси»
2	Списано запаси для загальновиробничих потреб	91 «Загальновиробничі витрати»	20 «Виробничі запаси»
3	Використано запаси для адміністративних потреб (списання канцтоварів, матеріалів на ремонт офісу)	92 «Адміністративні витрати»	20 «Виробничі запаси»
4	Списано запаси для забезпечення витрат зі збуту продукції	93 «Витрати на збут»	20 «Виробничі запаси»
5	Списано запаси на утримання об'єктів житлово-комунального господарства, соціально-культурного призначення	94 «Інші витрати операційної діяльності»	20 «Виробничі запаси»
6	Відпущено зі складу виробничі запаси для капітального будівництва власними силами	15 «Капітальні інвестиції»	20 «Виробничі запаси»
7	Списано облікову вартість реалізованих виробничих запасів	943 «Собівартість реалізованих виробничих запасів»	20 «Виробничі запаси»
<i>Списання запасів, яких не вистачає</i>			
8	Відображено суму недостачі виробничих запасів у складі витрат звітного періоду	947 «Нестачі і втрати від псування цінностей»	20 «Виробничі запаси»

Продовж. табл. 2.4

9	Відображено на позабалансовому рахунку суми недостачі	072 «Невідшкодовані нестачі і витрати від псування цінностей»	-
10	Відображена сума, яка підлягає відшкодуванню винною особою (після встановлення такої особи)	375 «Розрахунки за відшкодуванням завданих збитків»	746 «Інші доходи від звичайної діяльності»
11	Списано з позабалансового рахунку суму недостачі	-	072 «Невідшкодовані нестачі і витрати від псування цінностей»
12	Відображено податкове зобов'язання з ПДВ	746 «Інші доходи від звичайної діяльності»	641 «Розрахунки за податками»
13	Нараховано суму, яка підлягає сплаті до бюджету	746 «Інші доходи від звичайної діяльності»	642 «Розрахунки за обов'язковими платежами»
14	Отримано суму відшкодування втрат	30 «Каса»	375 «Розрахунки за відшкодуванням завданих збитків»
<i>Списання запасів в результаті внеску до статутного капіталу іншого підприємства</i>			
15	Передано запаси в обмін на акції акціонерного товариства	14 «Довгострокові фінансові інвестиції»	20 «Виробничі запаси»
16	Скориговано податковий кредит з ПДВ (оскільки запаси не будуть продані, підприємство втратило права на податковий кредит, який було відображено в момент оприбуткування)	949 «Інші витрати операційної діяльності»	641 «Розрахунки за податками»
17	Відображено різницю між вартістю запасів і справедливою вартістю інвестицій (в обмін на запаси були отримані акції)	14 «Довгострокові фінансові інвестиції»	746 «Інші доходи від звичайної діяльності»
<i>Безоплатна передача виробних запасів</i>			

Продовж. табл. 2.4

18	Безоплатно передано запаси іншому підприємству	949 «Інші витрати операційної діяльності»	20 «Виробничі запаси»
19	Відображено податкове зобов'язання з ПДВ, розраховане, виходячи зі звичайних цін	949 «Інші витрати операційної діяльності»	641 «Розрахунки за податками»
<i>Списано запасів внаслідок надзвичайних подій</i>			
20	Відображено в обліку списання запасів в результаті аварії (стихійного лиха)	99 «Надзвичайні витрати»	20 «Виробничі запаси»
21	Відшкодовано вартість запасів страховою організацією (якщо запаси були застраховані). У даному випадку сума, віднесена при списанні на витрати від надзвичайних операцій, належить до складу доходів від таких операцій в розмірі страхового відшкодування	654 «За індивідуальним страхуванням», 31 «Рахунки в банках»	75 «Надзвичайні доходи»

Оцінка вибуття запасів здійснюється за одним з таких методів:

- ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів;
- середньозваженої собівартості;
- собівартості перших за часом надходження запасів «ФІФО»;
- нормативних затрат;
- ціни продажу.

Методи оцінки різних видів запасів ДП «СЕЛИДІВВУГІЛЛЯ» ВП «Шахта «Котляревська» обирає самостійно, що визначається в наказі про облікову політику.

Метод оцінки за ідентифікованою собівартістю, згідно з П(С)БО 9 [9], цей метод застосовують для оцінки вибуття запасів, придбаних з метою їх реалізації на спеціальне замовлення, і для оцінки вибуття запасів, які не замінюють один одного.

Висновки до розділу 2

Дослідження обліку виробничих запасів на ДП «СЕЛИДІВВУГІЛЛЯ» ВП «Шахта «Котляревська» дозволило зробити наступні висновки:

1. Облік запасів є однією із трудомістких ділянок облікової роботи на державному підприємстві. Облік матеріалів на складах повинен забезпечити отримання точної інформації про залишки матеріалів по кожному номенклатурному номеру. Номенклатурою матеріалів називається перелік матеріалів згрупованих за певною ознакою і відповідним чином зашифрованих, із зазначенням одиниці виміру. На складах на кожен вид, сорт, найменування запасів заповнюється матеріальний ярлик у якому зазначаються номенклатурний номер, назва запасу, марка або тип, розмір, сорт та одиниці виміру.

2. Оприбуткування запасів на склад ДП «СЕЛИДІВВУГІЛЛЯ» ВП «Шахта «Котляревська» оформлює прибутковим ордером або актом про приймання. Якщо немає розбіжностей у кількості та якості отриманого товару з тим, що вказано в документах постачальника можна ставити штамп або робити напис «Оприбутковано в повному обсязі». Видані довіреності реєструються у журналі реєстрації довіреностей та довіреність залишається у постачальника.

3. Бухгалтер ДП «СЕЛИДІВВУГІЛЛЯ» ВП «Шахта «Котляревська», згідно з Робочим планом рахунків, обліковує виробничі запаси на активному рахунку 20 «Виробничі запаси», за дебетом відображає надходження запасів, за кредитом – вибуття.

4. Значно поліпшити організацію обліку виробничих запасів можна, удосконалюючи процес документування, тобто ширше використовуючи накопичувальні документи (лімітно-забірні картки, відомості тощо), картки складського обліку як витратний документ по відпущених матеріалах (бездокументальну систему оформлення витрат матеріалів).

5. Доцільною також є розробка єдиної форми документа (на відпущення матеріалу), призначеної для машинної обробки. У цей документ

варто включити всі об'єкти основного та допоміжного виробництва під відповідними кодами, які б указували напрям використання матеріальних ресурсів – основні вироби, запасні частини, товари народного споживання, разові замовлення, ремонтно-експлуатаційні потреби.

РОЗДІЛ 3

АУДИТ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА ДЕРЖАВНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

3.1 Мета та завдання аудиту виробничих запасів на державному підприємстві

Запаси є однією з найважливіших складових собівартості продукції, робіт, послуг (матеріальні затрати становлять 57-68% собівартості продукції). Від правильності ведення обліку запасів залежить достовірність даних про отриманий підприємством прибуток, збереження самих запасів, правильність визначення основних показників, які характеризують результати господарської діяльності та реальний фінансовий стан (залишки оборотних коштів, темпи їх обігу, собівартість). Тобто від об'єктивності, правдивості та повноти відображення господарських фактів, пов'язаних з рухом виробничих запасів, залежить правдивість і неупередженість усіх суттєвих для користувачів показників [15].

Виходячи з вимог чинного законодавства, метою аудиту виробничих запасів є висловлювання аудиторів думки про те, чи відповідає фінансова інформація щодо руху і залишків виробничих запасів на підприємстві в усіх суттєвих аспектах нормативних документах, які регламентують порядок її підготовки і надання користувачам.

Бухгалтерський облік забезпечує відображення господарських фактів, а аудит підтверджує їх достовірність, законність та повноту відображення. Розглядаючи завдання аудиту виробничих запасів, необхідно пам'ятати, що область аудиторського дослідження виходить за межі бухгалтерського обліку.

Згідно з Законом «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» [24] поняття аудиту розглядається як перевірка публічної бухгалтерської звітності, обліку, первинних документів та іншої інформації щодо фінансово – господарської діяльності суб'єктів господарювання, з

метою визначення достовірності їх звітності, обліку, його повноти і відповідності чинному законодавству та встановленим нормам. Для досягнення основної мети аудиту, а також задоволення потреб користувачів в отриманні повної, правдивої інформації щодо виробничих запасів аудиторю необхідно виконати такі завдання:

- перевірити правильність визнання запасів активами суб'єкта господарювання;
- перевірити, чи відповідають чинному законодавству методи оцінки і обліку виробничих запасів;
- встановити, чи дотримується підприємство прийнятих методів оцінки;
- оцінити стан внутрішнього контролю;
- встановити чи здійснюється контроль за виробничими запасами;
- перевірити чи правильно та своєчасно здійснюється документальне відображення господарських операцій;
- встановити чи немає на підприємстві протизаконних дій, пов'язаних з витрачанням виробничих запасів.

Загальне визначення завдання аудиту виробничих запасів полягає у встановленні достовірності й повноти відображення в бухгалтерському обліку та звітності господарських фактів відносно залишків і руху виробничих запасів [17].

Джерела інформації аудиту виробничих запасів являють собою предметну область дослідження. Це нормативні документи, облікова політика підприємства та джерела, в яких зафіксована інформація, що характеризує залишки і рух виробничих запасів. Для узагальнення інформації про наявність, рух належних суб'єкту господарювання предметів праці, призначені бухгалтерські рахунки класу 2 «Запаси», а для узагальнення інформації про наявність та рух виробничих запасів призначено рахунок 20 «Виробничі запаси». У ході аудиту

використовуються акти ревізії та перевірок запасів, складені відповідними контролюючими органами, і також інформація одержана в ході аудиту.

Предметна область дослідження запасів включає:

1. Внутрішні нормативні та загальні документи клієнта.
2. Облікову політику з питань обліку виробничих запасів.
3. Договори з МВО.

4. Первинні документи та реєстри обліку по рахунках, призначених для ведення бухгалтерського обліку виробничих запасів (Журнал обліку надходження вантажів, довіреність, прибутковий ордер, товарно - транспортна накладна, акт про приймання матеріалів, накладна на внутрішнє переміщення матеріалів, реєстр приймання - здачі документів, відомість обліку залишків матеріалів на складі, лімітно - забірنا картка, накладна на відпуск матеріалів на сторону).

5. Регістри зведеного синтетичного обліку.
6. Місця збереження виробничих запасів.
7. Технологічний процес виробництва.

Внутрішні нормативні та загальні документи клієнта, можна одержати інформацію про: підприємство, його діяльність, перелік виробничих запасів. Особлива увага приділяється вивченню наказів, про проведення заходів внутрішнього контролю – ревізій та інвентаризацій. Вивчення договорів із матеріально відповідальними особами дає можливість аудитору скласти думку про дотримання вимог чинного законодавства у роботі з цією категорією працівників. Аналіз облікової політики дає змогу встановити, яких методів дотримується підприємство з питань оцінки виробничих запасів, їх переоцінки та методів оцінки виробничих запасів.

Аудитор у процесі свого дослідження повинен чітко відслідковувати інформаційні потоки, пов'язані з господарськими діями чи подіями, від прийняття рішення про здійснення господарської операції до відображення

факту здійснення в первинних документах, зведених документах, реєстрах обліку та звітності.

3.2 Програма аудиту виробничих запасів

У програмі аудиту виробничих запасів відображаються основні процедури для вирішення основних завдань аудиторської перевірки. Одержавши в процесі попереднього планування дані про підприємство, аудитор приступає до розробки загального плану аудиту виробничих запасів.

Залежно від обраного способу організації перевірки аудитор складає програму перевірки, де встановлює перелік аудиторських процедур які б дали змогу:

1. Встановити достовірність первинних даних бухгалтерського обліку, щодо фактичної наявності та руху виробничих запасів.
2. Перевірити повноту і своєчасність відображення первинних даних з обліку запасів у зведених документах та реєстрах.
3. Перевірити правильність ведення обліку запасів відповідно до чинних законодавчих і нормативних актів, облікової політики суб'єкта господарювання.
4. Перевірити стан збереження запасів у суб'єкта господарювання.
5. Підтвердити або спростувати показники фінансової звітності суб'єкта господарювання, які залежать від достовірності, повноти, й своєчасності відображення господарських операцій, пов'язаних із рухом виробничих запасів.

Аудиторська фірма: «Тупотіна»

Суб'єкт господарювання: ДП «СЕЛИДІВВУГІЛЛЯ» ВП «Шахта «Котляревська»

Період перевірки: квітень 2021 року

Термін перевірки: з 1.04.2021 до 30.04.2021

Програма аудиту виробничих запасів

Таблиця 3.1

Програма аудиту виробничих запасів

№з/п	Перелік аудиторських процедур	Виконавець	Терміни перевірки	Примітки
1	2	3	4	5
1	Перевірити відповідність даних аналітичного обліку даним синтетичного обліку, даним Головної книги, звітності	Тупотіна О.А.	До 5 квітня	
2	Перевірити фактичну наявність запасів, перевірити організацію складського господарства, стан збереження запасів	Тупотіна О.А.	3 4 до 12 квітня	
3	Перевірити повноту оприбуткування запасів при наявності документів, які підтверджують їх придбання.	Тупотіна О.А.	До 18 квітня	
4	Перевірити організацію контролю за зберіганням, використанням і погашенням довіреностей.	Тупотіна О.А.	До 21 квітня	
5	Звірити правильність оформлення надходження та списання запасів: - взаємна звірка даних матеріального звіту та накладних; - звірка віднесення в підзвіт окремими особами відпущених запасів; - перевірити кореспонденцію рахунків на відпускання запасів у Головній книзі.	Тупотіна О.А.	До 26 квітня	
6	Перевірити законність списання запасів при витратах: - дотримання встановленого порядку оформлення; - перевірка правильності застосування норм природного убутку.	Тупотіна О.А.	До 26 квітня	

7	Перевірити дотримання лімітів із відпускання запасів: - зустрічна перевірка ліміто-забірних карт із документами на витрачання.	Тупотіна О.А.	До 25 квітня	
8	Вивчити стан матеріальної відповідальності за шкоду, заподіяну підприємству.	Тупотіна О.А.	До 28 квітня	
9	Перевірити правильність відображення в обліку операцій із списання запасів.	Тупотіна О.А.	До 29 квітня	
10	Перевірити, який із методів оцінки запасів при відпусканні їх у виробництво, продаж або інше вибуття застосовується на підприємстві. - згідно з наказом про облікову політику; - фактично.	Тупотіна О.А.	До 29 квітня	
12	Перевірити достовірність даних за залишками запасів у фінансовій звітності.	Тупотіна О.А.	До 29 квітня	
13	Формування реєстрів виявлених порушень	Тупотіна О.А.	До 30 квітня	

Запропонована методика проведення програма аудиту виробничих запасів надасть змогу аудитору охопити всі аспекти обліку виробничих запасів на підприємстві, дослідити правильність, своєчасність, законність відображення в обліку виробничих запасів, вчасно виявити порушення, провести якісний аудит та підвищити фінансову безпеку підприємства.

3.3 Результати аудиту виробничих запасів на державному підприємстві

У ході проведення аудиту виробничих запасів, було перевірено й оцінено систему внутрішньогосподарського контролю та обліку на ДП «СЕЛИДІВВУГІЛЛЯ» ВП «Шахта «Котляревська».

При цьому було встановлено:

При оформленні запасів, які надійшли на підприємство від постачальника, підзвітних осіб, власних виробничих підрозділів, складається форма М- «Прибутковий ордер» в одному примірнику.

При отриманні запасів безпосередньо від постачальників, доставлених їхнім транспортом, оформляється «Товарно – транспортна накладна»(ф. №1 –ТН).

У випадку надходження із кількісним чи якісним відхиленням від даних та супроводжувальних документах, складається «Акт про приймання матеріалів» (ф. М -7). Для оприбуткування цих запасів за наказом керівника створюється спеціальна комісія, в яку входять представники постачальника і відповідні спеціалісти – експерти. Акт складається у двох примірниках і підписується членами комісії, після чого затверджується підписом керівника підприємства. Один примірник акта передається в бухгалтерію. А другий – в юридичний відділ для складання листа - претензії .

На складі для правильної організації обліку комірник (зав. склад) на кожний номенклатурний номер запасу оформляє «Матеріальний ярлик» (ф. М-16). Цей документ містить найменування, номер і повну характеристику кожного виду запасу. Ярлик розміщується безпосередньо на запасі або поблизу нього.

Для обліку запасів в розрізі їх видів зав. склад веде окремі документи за ф. М-12 «Картка складського обліку матеріалів». В ній проводяться записи по кожному факту надходження та вибуття запасів. Підставою для запису в М-12 є форми М- 4 «Прибутковий ордер», «Акт про приймання матеріалів» (ф. М-7) і форма №1 - ТН «Товарно-транспортна накладна» - по надходженню, а по видатку – «Лімітно-забірні картки» (фф. М-8, М-9, М-28а), «Акт -вимога на заміну (додатковий відпуск) матеріалів» (ф. М-10), «Акт приймання-передачі обладнання у монтаж» (М-15а), «Акт про витрату давальницьких матеріалів» (ф. М-23) і «Товарно-транспортна накладна» (ф. №1-ТН). У ході перевірки було виявлено, що картки складського обліку матеріалів не ведуться, тому у зав. склада було взято

пояснення, в результаті чого виявилось, що ведення карточного обліку не передбачено Статутом, тому не є порушенням.

Після того, як запаси оприбутковані, допускається їх відпуск зі складу. Відпуск цінностей із складу здійснюється тільки особами, які мають на це право. Список цих працівників складається і затверджується головним бухгалтером та керівником підприємства. Підставою для відпуску матеріалів зі складу на дільниці для одноразового відпуску є: накладна-вимога (М-11), а для систематичного відпуску цінностей для одних виробничих одиниць - лімітно-забірні картки (фф. М-8, М-9, М-28, М-28а). Ліміт встановлюється для кожного підрозділу на підставі розрахунків економічного відділу підприємства і затверджується керівником. Термін дії ліміту - місяць.

Для багаторазового відпуску запасів протягом місяця використовують «Лімітно-забірну картку» (ф. М-8).

Відпускаючи запаси із складу на підставі лімітно-забірної картки, зав. склад слідкує а встановленим лімітом. Перевищення ліміту допускається тільки з дозволу керівника. В цьому випадку складається «Акт - вимога на заміну (додатковий відпуск) матеріалів» (ф. М-10) у двох примірниках, один з яких залишається у замовника, інший - у завскладу.

Після закінчення облікового періоду зав. склад, як всі матеріально відповідальні особи, складає «Матеріальний звіт», який містить інформацію про надходження та вибуття ТМЦ за період. Цей звіт разом із іншими документами, які підтверджують надходження та вибуття запасів, фіксується у (ф. М- 13) «Реєстр приймання – здавання документів». Всі вони передаються у бухгалтерію.

Організація документообігу на підприємстві організована таким чином, щоб забезпечити вчасне надходження необхідної інформації до бухгалтерії. Первинні документи, які надходять до бухгалтерії, підлягають перевірці за змістом операцій, правильність їх оформлення, законністю

проведення операцій. Станом на перше число місяця в бухгалтерії підприємства виводиться залишок по кожному рахунку запасів.

Було проведено інвентаризацію виробничих запасів з метою порівняння облікових даних із даними фактичними. Її здійсненням займалась спеціально створена постійно діюча комісія. Результати проведеної перевірки запасів зазначено в «Інвентаризаційному описі» (ф. 21 – М). Інвентаризація здійснюється не рідше, ніж один раз на рік (перед завершенням звітнього року). Під час проведення інвентаризації було перевірено усі види запасів, як власних, так і тих, які не належать підприємству. Інвентаризаційні описи складаються окремо на оплачені в строк покупцями відвантажені запаси, та на ті, що перебувають на складах інших підприємств.

Після завершення інвентаризаційного опису всі члени комісії підписуються під одержаними даними. Результати проведеної інвентаризації відображаються у бухгалтерському обліку в тому місяці, в якому проведено інвентаризацію, але не пізніше грудня звітнього року.

Висновки до розділу 3

Дослідження аудиту виробничих запасів на ДП «СЕЛИДІВВУГІЛЛЯ» ВП «Шахта «Котляревська» дозволило зробити наступні висновки:

1. Аудит є обов'язковою частиною функціонування ринкової економіки, яка висуває нові завдання у сфері фінансово-господарського контролю. Правильне вирішення цих завдань безпосередньо впливає на його подальший розвиток й удосконалення. Виробничі запаси створюються на підприємстві для забезпечення безперервного процесу виробництва і реалізації продукції.

2. Мета аудиту виробничих запасів – висловлення аудитором думки про те, чи відповідає фінансова інформація щодо руху і залишків запасів у всіх суттєвих аспектах нормативним документам, які регламентують порядок її підготовки і надання користувачам. Джерела інформації аудиту виробничих запасів становлять собою предметну сферу дослідження, яка охоплює: внутрішні нормативні та загальні документи підприємства, облікову політику з питань обліку виробничих запасів, договори з матеріально відповідальними особами та контрагентами, первинні документи, облікові реєстри, оперативну, статистичну й фінансову звітність.

3. Вибір методики аудиту виробничих запасів починається на етапі ознайомлення з підприємством, коли формується розуміння концептуальної основи його фінансової звітності.

4. Під час вивчення й оцінки системи внутрішнього контролю доцільно провести тестування, в результаті якого з'ясувати: чи необхідно проводити суцільну фактичну перевірку; чи є необхідним проведення суцільної документальної перевірки окремих напрямів надходження і використання запасів; необхідну кількість аудиторських процедур.

5. Для удосконалення системи внутрішнього аудиту запропоновано використання штрихове кодування. Воно базується на таких елементах: штриховому коді; апаратних його нанесенні і зчитуванні: автоматизованої

системи розпізнавання товару за кодом; комп'ютерної системи бухгалтерського обліку, що здатна працювати із кодовою інформацією.

6. Для удосконалення системи внутрішнього аудиту запропоновано виконання економічного аналізу використання виробничих запасів. Для цього необхідно в повному обсязі інформаційно забезпечити аналітиків; здійснити аналіз структури й динаміки, наявності та руху, а також ефективності використання виробничих запасів; дотримуватися системного підходу в аналізі використання виробничих запасів; відповідно до проведеного аналізу визначити можливі шляхи підвищення ефективності використання виробничих запасів.

ВИСНОВКИ

В кваліфікаційній роботі здійснено теоретичне узагальнення основ обліку і аудиту виробничих запасів. У результаті дослідження отримано наукові результати теоретичного та практичного спрямування, зокрема:

1. Основним джерелом доходу ДП та його відокремлених підрозділів є реалізація вугільної продукції. Реалізація здійснюється за договорами, які укладаються ДП «Селидіввугілля» з покупцями (Операторами Оптового ринку вугільної продукції України та іншими юридичними особами). Протягом 2018-2020 років ВП «Шахта «Котляревська» реалізовувало вугілля стороннім фізичним та юридичним особам за ціною меншою ніж собівартість.

2. Внаслідок прийняття неефективних управлінських рішень з боку керівників з 2018 по 2020 року допущено факти закупівлі товарів та послуг для ДП «Селидіввугілля» за значно завищеними цінами, що призвело до непродуктивних витрат на загальну суму понад 153 млн грн, які в подальшому включені до собівартості вугільної продукції.

3. Коефіцієнтний аналіз свідчить про те, що протягом аналізованого періоду технічний стан основних засобів на підприємстві не змінився, не відбувається оновлення основних засобів, що стримує зріст економічної ефективності основних засобів.

4. ДП включає до складу залишків наступні запаси: власні запаси, що перебувають на складах, у магазинах, виробничих цехах, які повністю ним контролюються; власні запаси, що перебувають на складах, контроль над якими обмежений; запаси в дорозі, щодо яких за умовами укладених договорів підприємству, перейшло право власності; невідфактуровані поставки.

5. Облік запасів є однією із трудомістких ділянок облікової роботи на державному підприємстві. Облік матеріалів на складах повинен забезпечити отримання точної інформації про залишки матеріалів по кожному номенклатурному номеру. Номенклатурою матеріалів називається

перелік матеріалів згрупованих за певною ознакою і відповідним чином зашифрованих, із зазначенням одиниці виміру. На складах на кожен вид, сорт, найменування запасів заповнюється матеріальний ярлик у якому зазначаються номенклатурний номер, назва запасу, марка або тип, розмір, сорт та одиниці виміру.

6. Оприбуткування запасів на склад ДП «СЕЛИДІВВУГІЛЛЯ» ВП «Шахта «Котляревська» оформлює прибутковим ордером або актом про приймання. Якщо немає розбіжностей у кількості та якості отриманого товару з тим, що вказано в документах постачальника можна ставити штамп або робити напис «Оприбутковано в повному обсязі». Видані довіреності реєструються у журналі реєстрації довіреностей та довіреність залишається у постачальника.

7. Бухгалтер ДП «СЕЛИДІВВУГІЛЛЯ» ВП «Шахта «Котляревська», згідно з Робочим планом рахунків, обліковує виробничі запаси на активному рахунку 20 «Виробничі запаси», за дебетом відображає надходження запасів, за кредитом – вибуття.

8. Значно поліпшити організацію обліку виробничих запасів можна, удосконалюючи процес документування, тобто ширше використовуючи накопичувальні документи (лімітно-забірні картки, відомості тощо), картки складського обліку як витратний документ по відпущених матеріалах (бездокументальну систему оформлення витрат матеріалів).

9. Аудит є обов'язковою частиною функціонування ринкової економіки, яка висуває нові завдання у сфері фінансово-господарського контролю. Правильне вирішення цих завдань безпосередньо впливає на його подальший розвиток й удосконалення. Виробничі запаси створюються на підприємстві для забезпечення безперервного процесу виробництва і реалізації продукції.

10. Мета аудиту виробничих запасів – висловлення аудитором думки про те, чи відповідає фінансова інформація щодо руху і залишків запасів у всіх суттєвих аспектах нормативним документам, які регламентують порядок

її підготовки і надання користувачам. Джерела інформації аудиту виробничих запасів становлять собою предметну сферу дослідження, яка охоплює: внутрішні нормативні та загальні документи підприємства, облікову політику з питань обліку виробничих запасів, договори з матеріально відповідальними особами та контрагентами, первинні документи, облікові реєстри, оперативну, статистичну й фінансову звітність.

11. Вибір методики аудиту виробничих запасів починається на етапі ознайомлення з підприємством, коли формується розуміння концептуальної основи його фінансової звітності.

12. Під час вивчення й оцінки системи внутрішнього контролю доцільно провести тестування, в результаті якого з'ясувати: чи необхідно проводити суцільну фактичну перевірку; чи є необхідним проведення суцільної документальної перевірки окремих напрямів надходження і використання запасів; необхідну кількість аудиторських процедур.

13. Для удосконалення системи внутрішнього аудиту запропоновано використання штрихове кодування. Воно базується на таких елементах: штриховому коді; апаратних його нанесенні і зчитуванні: автоматизованої системи розпізнавання товару за кодом; комп'ютерної системи бухгалтерського обліку, що здатна працювати із кодовою інформацією.

14. Для удосконалення системи внутрішнього аудиту запропоновано виконання економічного аналізу використання виробничих запасів. Для цього необхідно в повному обсязі інформаційно забезпечити аналітиків; здійснити аналіз структури й динаміки, наявності та руху, а також ефективності використання виробничих запасів; дотримуватися системного підходу в аналізі використання виробничих запасів; відповідно до проведеного аналізу визначити можливі шляхи підвищення ефективності використання виробничих запасів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Дношевна О.О. Практичні аспекти та шляхи вдосконалення обліку виробничих запасів. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство, 2016, 6 (2): 146-148.
2. Кононенко В.А.; Цупаленко Ж.П. Облік виробничих запасів: сучасний стан та напрямки вдосконалення. Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер.: Економічні науки, 2016, 16 (1): 147-151.
3. Бержанір І.А., Демченко, Т. А.; Кістол, А. А. Проблеми та напрями вдосконалення обліку виробничих запасів. Економічний простір, 2016, 107: 161-168.
4. Єрмоленко, Г. С.; Шумляєв, Б. О. Організація обліку виробничих запасів, недоліки обліку та шляхи його удосконалення. Проблеми економіки транспорту, 2012, 3.
5. Меліхова, Т. О.; Федоров, І. О. Внутрішній контроль виробничих запасів для своєчасного виявлення загроз у системі управління фінансової безпеки підприємства. Агросвіт, 2018, 2: 63-70.
6. ВОРХЛІК, В. Р. Облік і контроль виробничих запасів та аналіз ефективності їх використання на підприємстві. Научный взгляд в будущее, 2016, 8.2: 50-57.
7. Державна аудиторська служба провела перевірку державного підприємства «Селидіввугілля». URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2019/03/29/646533/> (дата звернення: 22.04.2021)
8. Максименко І.Я.; Іванченко А.Г. Особливості визначення та класифікація запасів в процесі управління підприємством. Zbiór artykułów naukowych recenzowanych, 2019, 19: 22-23.
9. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку : Наказ; Мінфін України від 20.10.1999 № 246 // База

даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0751-99> (дата звернення: 22.04.2021)

10. Про затвердження типових форм первинних облікових документів з обліку сировини та матеріалів : Наказ; Мінстат від 21.06.1996 № 193 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/v0193202-96> (дата звернення: 23.04.2021)

11. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/996-14> (дата звернення: 23.04.2021)

12. Про затвердження Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку : Наказ; Мінфін України від 24.05.1995 № 88 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0168-95> (дата звернення: 23.04.2021)

13. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : Інструкція; Мінфін України від 30.11.1999 № 291 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0893-99> (дата звернення: 23.04.2021)

14. Податковий кодекс України : Кодекс України; Закон, Кодекс від 02.12.2010 № 2755-VI // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2755-17> (дата звернення: 23.04.2021)

15. Титенко Л.В. Економічна сутність виробничих запасів. Фінанси, облік і аудит, 2011, 18: 361-369.

16. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність : Закон України від 21.12.2017 № 2258-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2258-19> (дата звернення: 23.04.2021)

17. Роева О.С. Аудит виробничих запасів підприємства. Науково–практичний економічний журнал «Економічні студії», 2018, 2 (20): 153-158.

Додаток А

Відгук

на кваліфікаційну роботу бакалавра групи 071-18зск-1 Тупотіної Олександри Андріївни на тему: «Облік і контроль операцій з виробничими запасами (на прикладі ДП «СЕЛИДІВВУГІЛЛЯ» ВП «Шахта «Котляревська»)»

Тема дипломної роботи затверджена наказом ректора НТУ «Дніпровська політехніка».

Мета дипломної роботи - дослідження і узагальнення теоретичних та практичних аспектів обліку й аудиту виробничих запасів державного підприємства.

Кваліфікаційна робота виконана самостійно з дотриманням термінів, вказаних у календарному плані.

Предмет дослідження - питання організації обліку, аналізу і аудиту операцій з виробничими запасами.

Об'єкт розроблення – господарські операції з виробничими запасами ДП «СЕЛИДІВВУГІЛЛЯ» ВП «Шахта «Котляревська».

Тема дипломної роботи безпосередньо пов'язана з об'єктом дослідження спеціаліста фаху – обліком і аудитом діяльності підприємства.

Задачі дипломної роботи (розробка заходів щодо удосконалення управління контрольно-обліковими процесами підприємства) віднесені в освітньо-кваліфікаційній характеристиці фахівця до складу евристичних, вирішення яких ґрунтується на знаково-розумових вміннях фахівця.

Практичне значення одержаних результатів роботи полягає в тому, що їх використання дає можливість розробити рекомендації з удосконалення обліку і аудиту виробничих запасів відповідно до сучасних умов господарювання. Отримані результати спрямовані на підвищення достовірності, оперативності та аналітичності обліку підприємства.

Реальність дипломної роботи підтверджена відгуком керівника дипломної роботи від установи, у якому зазначена можливість впровадження запропонованих заходів у роботі установи.

Пояснювальна записка має незначні відхилення від вимог стандартів ЄСКД.

Кваліфікаційна робота виконана самостійно з дотриманням термінів, вказаних у календарному плані.

Кваліфікаційна робота в цілому заслуговує оцінки «_____», а студентка Тупотіна Олександра Андріївна – на присвоєння кваліфікації

Керівник дипломної роботи
д.е.н., зав. каф. обліку і аудиту

М.С.Пашкевич